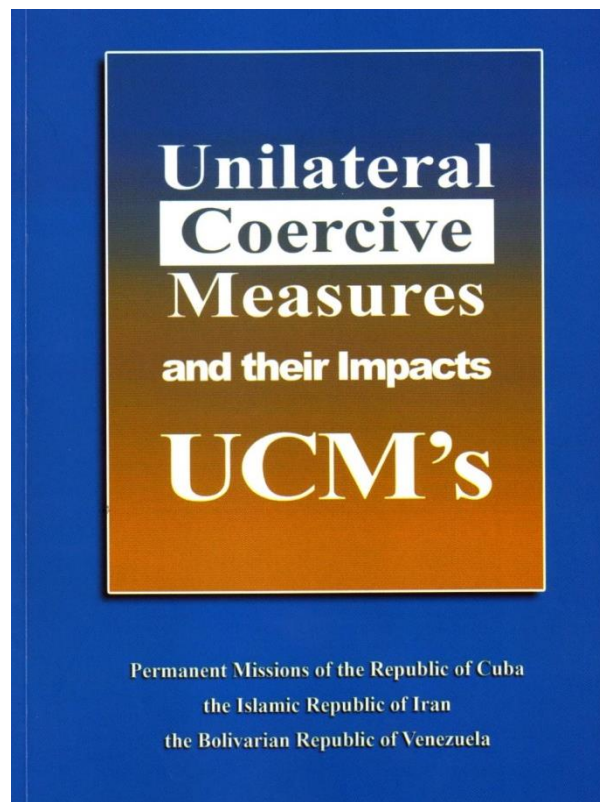

گزارش سمینار بین‌المللی

"اقدامات قهری یکجانبه و اثرات آن‌ها" (UCM's)

- ۱- سمینار مذکور توسط نمایندگی دائم کوبا، نمایندگی دائم جمهوری اسلامی ایران و نمایندگی دائم جمهوری ونزوئلا تهیه شده است و شامل ۹ بخش: مقدمه؛ بیانیه آغازین؛ بیانیه سخنران اصلی؛ تحریم‌های یکجانبه و حقوق بین‌الملل؛ اثرات اقتصادی تحریم‌های یکجانبه، به ویژه بر زمینه‌های بشردوستانه؛ تحریم‌های یکجانبه و پاسخگویی تحت حقوق بین‌المللی جنایی؛ نقش رسانه در تحریم‌های یکجانبه و مسئولیت رسانه‌ها؛ جمع‌بندی نظرات؛ اختتام و ۳ ضمیمه: مشروعیت و قانونی بودن تحریم‌ها؛ برنامه سمینار؛ زندگی نامه‌ها می‌باشد.
- ۲- در بخش "مقدمه" این سمینار عنوان شده اقدامات قهری یکجانبه بر طبق شورای حقوق بشر سازمان ملل متحد به اقدامات اقتصادی اتخاذ شده توسط یک کشور به منظور وادار کردن کشور دیگر برای ایجاد تغییر در سیاست اطلاق می‌گردد. این اقدامات ممکن است به شکل ممنوعیت تجارت اقتصادی، توقیف و یا تحریم و قطع جریان سرمایه‌گذاری مالی در مورد یک کشور خاصی باشد. اخیراً اشکال جدیدی از این اقدامات قهری از طریق تعلیق دارایی‌ها، کنترل دارایی‌ها و ممنوعیت سفرها به منظور تحت تاثیر قرار دادن افرادی که تصور می‌شود نفوذ سیاسی دارند، در حال ظهور می‌باشد. اقدامات قهری یکجانبه و ارتباط آن‌ها با صلح بین‌المللی از طریق اثرات احتمالی چنین اقداماتی بر جنبه‌های گوناگون زندگی مردم از جمله حقوق بشر، تمرکز اصلی "سمینار بین‌المللی اقدامات قهری یکجانبه و اثرات آن‌ها" بود. این سمینار در ۲۷ ژوئن ۲۰۱۹ توسط نمایندگی دائم جمهوری کوبا، نمایندگی دائم

^۱ Unilateral Coercive Measures (UCMS).

جمهوری اسلامی ایران و نمایندگی دائم جمهوری ونزوئلا در وین برگزار شد که سکوی منحصری برای تبادل نظرات در میان دیپلمات‌ها، دانشگاهیان و کارشناسان جامعه مدنی را فراهم کرد. در این سمینار آقای Jorge Arreaza Monserrat وزیر امور خارجه کشور ونزوئلا، آقای Idriss Jazaivy گزارش‌گر ویژه حقوق بشر سازمان ملل متحد در مورد اقدامات قهری یکجانبه، آقای دکتر عراقچی، سفرا و نمایندگان دائم جمهوری خلق چین، روسیه و سوریه نیز حضور داشتند. در پایان این سمینار بیانیه مشترکی توسط جناب آقای دکتر غریب‌آبادی به نیابت از بانیان اصلی (کوبا، ایران و ونزوئلا) قرائت شد. کتاب "اقدامات قهری یکجانبه و اثرات آن‌ها" بیانیه‌ها و نظرات ارائه شده در جریان سمینار مذکور را منعکس می‌نماید.

۳- در این سمینار، آقای Idriss Jazaivy گزارش‌گر ویژه سازمان ملل در خصوص اثرات منفی اقدامات قهری یکجانبه بر روی بهره‌مندی از حقوق بشر در سه کشور کوبا، ایران و ونزوئلا به بیان مطالبی پرداخته است. در خصوص کشورمان این‌گونه بیان نموده که ایالات متحده تصمیم به خروج یکطرفه از توافق گرفت که هدف نهایی آن حل و فصل مناقشه بلندمدت یک دهه‌ای در مورد برنامه هسته‌ای ایران بود. این توافق در قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت سازمان ملل متحد مورد تأیید قرار گرفت. آمریکا پس از خروج از برجام نه تنها تحریم‌های به اصطلاح فلج‌کننده یکجانبه‌ای را علیه ایران وضع کرد بلکه این تحریم‌ها را به طرف‌های ثالثی که با ایران داد و ستد داشتند نیز تعمیم داد. در پایان این بخش سه توصیه در مورد چگونگی رسیدگی به حقوق بشر مردمی که تحت این تحریم‌ها رنج می‌برند به شرح ذیل ارائه شده است:

- اداره "تهیه و تدارک در سازمان ملل" جهت رسیدگی به اثرات زیان‌بار ناشی از متابعت بیش از حد بانک‌ها و واسطه‌های مالی ایجاد گردد. این امر حتی از دسترسی افراد نیازمند به کالاهای معاف شده نظیر غذا و دارو جلوگیری می‌کند. این مدل به صورت موفقیت‌آمیزی در سودان اجرا شد و آقای Jazaivy اعتقاد دارد که این مدل می‌تواند در کمک به مردم ایران، سوریه و ونزوئلا نیز مؤثر باشد.
- وظیفه رسیدگی بررسی عللی که منجر به تحریم‌ها و تسهیل گفتگوها به منظور رفع تعارضات بین کشورهای منبع و هدف شده به نماینده ویژه دبیر کل سازمان ملل متحد محول شود.
- یک اعلامیه جهانی توسط جامعه بین‌المللی در خصوص منع اقدامات قهری یکجانبه و قوانین بین‌المللی تصویب گردد.

۴- پرفسور Alfred de Zayas در بخش مربوط به تحریم‌های یکجانبه و حقوق بین‌الملل به بیان مطلب پرداخته است. ایشان در آغاز این سؤال را مطرح نمود که در پرتو منشور سازمان ملل، آیا اقدامات قهری یکجانبه می‌تواند با حقوق بین‌المللی مدرن سازگار باشد یا خیر؟ پاسخی که توسط اکثریت پذیرفته شده آن است که تنها تحریم‌هایی که توسط شورای امنیت ذیل فصل هفتم وضع می‌گردند می‌توانند قانونی در نظر گرفته شوند. شورای امنیت بالاتر از حقوق بین‌الملل نیست و وظایف آن محدود به ماده ۲۴ منشور است. بر این اساس، وضع رژیم تحریم‌هایی که باعث رنج قابل توجه مردم بی‌گناه می‌شود و از میثاق‌نامه حقوق بشر سازمان ملل متحد تخطی نماید بایستی مغایر با ماده ۲۴ منشور در نظر گرفته شود و بنابراین فراتر از صلاحیت و قدرت قانونی آن عمل می‌نماید (Ultra Vires). در پایان این بخش توصیه‌های ذیل ارائه شده است:

➤ مجمع عمومی باید سؤالات حقوقی ذیل را به دیوان بین‌المللی دادگستری (ICJ) ارجاع دهد و با توجه به ماده ۹۶ منشور ملل متحد نظرات مشورتی را درخواست نماید:

- تحت چه شرایطی اقدامات قهری یکجانبه می‌تواند قانونی در نظر گرفته شوند؟
 - با فرض این که رژیم تحریمی ارائه شده به طور مشروع آغاز شده باشد، لیکن آن گاه به کارگیری اقدامات قهری باعث رنج و مرگ در مقیاس وسیعی شود، مشروعیت خود را از دست می‌دهد؟
 - چه مسئولیت قانونی برای جبران خسارت قربانیان ناشی از تحریم‌های یکطرفه وجود دارد؟
- شورای حقوق بشر باید نیت موجه جلوه داده شده کشورهای قدرتمند در خصوص وضع تحریم‌های نئوامپریالیستی را رد و رژیم‌های تحریمی را محکوم نماید.
- برای تهیه پیش‌نویس راهنما در زمینه مشخص نمودن محدوده‌های چنین اقداماتی و قواعد جبران خسارت برای قربانیان از باید کارشناسان مستقل در خصوص اثرات مخرب اقدامات قهری یکجانبه دعوت شود.
- گزارش‌گر ویژه در خصوص ترویج حقیقت، عدالت، جبران خسارت و اطمینان از عدم وقوع باید اثرات حقوق بشری تحریم‌ها در مورد ملت‌های کوبا، ایران، سوریه، ونزوئلا و دیگر کشورهای هدف را مورد مطالعه قرار داده و جبران خسارات مربوط به قربانیان را برآورد نماید.
- دیوان بین‌المللی کیفری (ICC) در مورد این سؤال که برخی تحریم‌ها می‌توانند باعث جرائم علیه بشریت شوند، باید ذیل ماده ۷ از اساسنامه دیوان تحقیق و بررسی نماید.
- دیوان بین‌المللی کیفری (ICC) باید مجازات‌های بین‌المللی برای رفع تحریم‌های یکجانبه را براساس مسئولیت (دولت‌ها) برقرار و جبران خسارات مربوط به قربانیان را برآورد نماید.
- ۵- در بخش جمع‌بندی نظرات زیر عنوان گردیده است:
- اقدامات قهری یکجانبه آمریکا در مورد کشورهای ونزوئلا، ایران، کوبا، کره شمالی، چین، روسیه و غیره در قالب تحریم‌های با گستره جهانی اعمال شده است که از جمله قبیح‌ترین مصادیق اقدامات قهری یکجانبه اتخاذ شده توسط واشنگتن، با توجه به گستره برون مرزی آن است.
 - تا چه زمانی جهان تحمل خواهد کرد که یک کشور خودش را ورای دیگر کشورها قرار داده و با به کارگیری و اقدامات قهری یکجانبه به عنوان سلاحی برای ارضای امیال سیاست‌های امپریالیستی، آشکارا حقوق بین‌الملل را به سخره بگیرد؟
 - چرا اتحادیه اروپا این اقدامات قهری یکجانبه را به عنوان مصداقی از "اقدام نسل‌کشی" ذیل کنوانسیون ۱۹۴۸ پیش‌بینی نکرده و مجازات جرم نسل‌کشی را (براساس آن) طبقه‌بندی نمی‌کند؟
 - و در آخر، سازمان ملل به منظور پیشرفت در جهت جرم‌انگاری (کیفرسازی) این اقدامات قهری یکجانبه و پافشاری بر غیرقانونی بودن بنیادی آن‌ها چه انتظاری دارد؟
- ۶- در بخش اختتام نیز سه کشور کوبا، جمهوری اسلامی ایران و ونزوئلا بیانیه مشترکی را در ۱۰ بند صادر نمودند که توسط سفیر و نماینده محترم کشورمان جناب آقای غریب‌آبادی ارائه گردید.

برخی ملاحظات:

- ضرورت اتخاذ سیاست‌های فعال دیپلماتیک، بین‌المللی، رسانه‌ای و دیپلماسی عمومی:
- ۱- با عنایت به پیامدهای منفی ناشی از اقدامات قهری یکجانبه آمریکا و تأثیرات جبران‌ناپذیر آن بر جنبه‌های اقتصادی و حقوق بشری کشورها، لازم است تا از طریق سازوکارهای بین‌المللی نظیر دیوان بین‌المللی کیفری

(ICC)، دیوان بین‌المللی دادگستری (ICJ)، مجمع عمومی سازمان ملل متحد طرح موضوع شده و پیگیری‌های مربوطه صورت پذیرند. این امر از آنجایی اهمیت مضاعف می‌یابد که تحریم‌های یکجانبه به نوعی نقض حقوق بشر می‌باشد که هیچ سازوکاری برای پیگیری نقض‌کنندگان وجود ندارد.

۲- مقابله جدی و مؤثر با اقدامات قهری یکجانبه و تأثیرات منفی آن‌ها، پیگیری، مطالبه بیشتر و ادامه سمینارهایی از این دست را طلب می‌نماید که بایستی عمق و گستره آن توسعه داده شود. مشارکت قشرهای مختلف روشنفکران، روحانیون، حقوق‌دادنان، استراتژیست‌ها، علاقه‌مندان به حوزه حقوق بشر و دیگر صاحب‌نظران جهت توسعه عمق سمینار بسیار مهم است. همچنین، برگزاری چنین سمینارهایی در کشورهای دیگر در اقصی نقاط دنیا در مناسبت‌های مختلف اعم از حاشیه مجمع عمومی سازمان ملل متحد، کمیسیون حقوق بشر و سازمان‌های غیردولتی (NGO's) باعث توسعه گستره سمینار خواهد شد.

۳- از جمله راه‌های مقابله با اقدامات قهری یکجانبه و تأثیرات منفی آن‌ها، طرح موضوع در مجامع بین‌المللی از طریق ارائه بیانیه‌های ملی و همچنین تدوین پیش‌نویس قطعنامه‌های بین‌المللی در این زمینه می‌باشد.

• توصیه برای مخاطبین:

موضوعات ارائه شده در این سمینار، نظیر برخی سئوالات مطرح شده که خلاصه‌ای از آن‌ها در این گزارش نیز آورده شده‌اند، یقیناً می‌تواند بستر مناسبی را برای تحقیق و پژوهش دانشگاهیان، محققین و صاحب‌نظران در حوزه اقدامات قهری یکجانبه و تأثیرات منفی آن‌ها با هدف ایجاد سازوکاری برای پیگیری نقض‌کنندگان حقوق بشر و جبران خسارات‌های ناشی از اعمال اقدامات مزبور فراهم آورد.